

RAMOWY PROGRAM SZKOLENIA

Tytuł programu

Ramowy program szkolenia w zakresie wspomagania szkół w rozwoju kompetencji uczniów porozumiewanie się w językach obcych

Kompetencja kluczowa i etap edukacyjny

Porozumiewanie się w językach obcych – trzeci etap edukacyjny

Opis kompetencji¹

Porozumiewanie się w językach obcych jest jedną z ośmiu kompetencji kluczowych, które w zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady Europy zostały wskazane jako niezbędne do wyrównywania szans społecznych i możliwości zawodowych. Rozwijanie tej kompetencji może odbywać się w ramach lekcji języków obcych oraz innych zajęciach prowadzonych w szkole.

„Porozumiewanie się w obcych językach opiera się w znacznej mierze na tych samych wymiarach umiejętności, co porozumiewanie się w języku ojczystym – na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym) w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby. Porozumiewanie się

¹ Opracowano na podstawie: *Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Rozwoju Nauczycieli, Warszawa 2001 oraz Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006).

w obcych językach wymaga również takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Stopień opanowania języka przez daną osobę może być różny w przypadku czterech kompetencji językowych (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) i poszczególnych języków oraz zależny od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia oraz potrzeb lub zainteresowań danej osoby.

Wiedza

Kompetencja porozumiewania się w obcych językach wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków.

Umiejętności

Na niezbędne umiejętności w zakresie komunikacji w językach obcych składa się zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisanie tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby. Osoby powinny także być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języków również w nieformalny sposób w ramach uczenia się przez całe życie.

Postawy

Pozytywna postawa obejmuje świadomość różnorodności kulturowej, a także zainteresowanie i ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej.

Specyfika kształcenia kompetencji na III etapie edukacyjnym

Rozwój nastolatka a rozwój kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Okres nauki w gimnazjum to niewątpliwie czas dynamicznego rozwoju wszystkich sfer życia młodego człowieka. We wczesnej fazie dorastania rozpoczyna się proces przygotowywania fizycznego i psychicznego do podjęcia w przyszłości zadań okresu dorosłości. Uwaga nastolatka zaczyna koncentrować się na kwestiach związanych z procesem formowania tożsamości. Rozwój umysłowy pomaga kształtować światopogląd, wpływa również na aktywność społeczną. Na okres dorastania przypada pełny rozwój myślenia abstrakcyjnego. Jego rozwój prowadzi do wzrostu refleksyjności i krytycyzmu – młodzież uniezależnia się od sądów innych ludzi, formułuje własne oceny osób i zdarzeń. Rozwój motywacji w okresie dorastania polega głównie na nabywaniu umiejętności samodzielnego stawiania sobie celów i dążeniu do ich realizacji. W podstawie programowej kształcenia ogólnego umiejętność porozumiewania się w języku obcym zarówno w mowie, jak i w piśmie zaliczona została do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia na trzecim i czwartym etapie edukacyjnym.

W procesie kształcenia ogólnego na trzecim etapie edukacyjnym szkoła kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawczą, kreatywność, przedsiębiorczość, kulturę osobistą, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji.

Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości. Gimnazjum, będące trzecim etapem edukacyjnym, ma wspierać rozwój i samodzielność uczniów. W coraz bardziej samodzielnej pracy, uczniowie zachęceni są do przejmowania większej odpowiedzialności za jej efekty. Metody nauczania powinny więc być dostosowane zarówno do uwarunkowań rozwojowych, jak i potrzeb kognitywnych oraz emocjonalnych uczniów. Powinny one umożliwiać im podejmowanie aktywnych działań językowych i komunikacyjnych – samodzielnie i we współpracy, odpowiadających zainteresowaniom i potrzebom młodzieży, stwarzać przestrzeń do refleksji i autorefleksji, rozwijać świadomość językową oraz zaspokajać potrzeby autonomii i współdecydowania. Osoby autonomiczne cechuje swoboda myślenia, wnioskowania i podejmowania decyzji, aktywne podejście do zadań, samodzielność w organizowaniu własnej nauki, innowacyjność, umiejętność wyszukiwania odpowiednich materiałów pomocniczych, wysoka motywacja do nauki oraz umiejętność refleksji nad postępami w nauce. Należy także wprowadzać różne formy pracy rozwijające sprawności receptywne oraz produktywne, wspierając przy tym spontaniczność, kreatywność i pomysłowość uczniów.

Kompetencja porozumiewanie się w językach obcych w zapisach podstawy programowej²

Ogólne cele kształcenia w zakresie język obcy nowożytny dla trzeciego etapu edukacji obejmują znajomość bardzo podstawowego (poziom III.0) i podstawowego (poziom III.1) zasobu środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), rozumienie bardzo prostych i prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych w standardowej odmianie języka,

² Opracowano na podstawie: K. Piotrowski, J. Wojciechowska, B. Ziółkowska, *Rozwój nastolatka. Wczesna faza dorastania*, [w:] Brzezińska, A. I. (red.) *Niezbędnik dobrego nauczyciela*, t. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 16.09.2016]; *Podstawa programowa z komentarzami*, t. 3, *Języki obce w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum*, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2011; B. Karpeta-Peć, J. Peć, *Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych III etapu edukacyjnego*, ORE, Warszawa 2014.

formułowanie bardzo prostych i prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych, reagowanie na wypowiedzi w prostej rozmowie i typowych sytuacjach komunikacyjnych oraz przetwarzanie wypowiedzi ustnych i pisemnych w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej języka obcego nowożytnego.

Podstawa programowa przewiduje rozwijanie kompetencji wpływających na wszechstronny rozwój ucznia. Obok kompetencji językowych podstawa programowa przewiduje rozwój wielu kompetencji okołojęzykowych, które warunkują efektywne porozumiewanie się w języku obcym, takich jak: korzystanie ze źródeł informacji w języku obcym, dokonywanie samooceny, współpraca w grupie, stosowanie strategii komunikacyjnych, postawa otwartości i tolerancji oraz świadomość językowa.

Zasady wspierania uczniów w kształtowaniu kompetencji porozumiewanie się w językach obcych na trzecim etapie edukacyjnym

Zgodnie z zaleceniami podstawy programowej oraz Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ) kształtowanie kompetencji uczniów powinno odbywać się poprzez:

- stosowanie interaktywnych form pracy w nauczaniu języków obcych na tym etapie;
- wykorzystywanie aktywizujących metod pracy (m.in. praca metodą projektu, stacje zadaniowe, gry i zabawy językowe, praca w parach i w grupach) oraz wykorzystywanie języka obcego jako narzędzia komunikacji na lekcji;
- oddziaływanie polisensoryczne, czyli umożliwienie nauki poprzez wszystkie zmysły;
- integrowanie sprawności językowych pod kątem realizacji celów komunikacyjnych;

- nauczanie gotowych zwrotów oraz regularne wdrażanie i powtarzanie funkcji językowych w połączeniu z rozwijaniem kompetencji społecznych;
- dostosowanie treści do zainteresowań i potrzeb uczniów, między innymi z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- budowanie pozytywnego nastawienia do nauki języka obcego i motywacji do uczenia się na kolejnym etapie edukacji oraz w perspektywie przyszłego rozwoju zawodowego;
- tworzenie przestrzeni do współdecydowania o własnym procesie uczenia się i podejmowania za niego odpowiedzialności;
- rozwijanie swobody myślenia, wnioskowania i podejmowania decyzji;
- kształtowanie wiedzy i postaw ucznia dotyczących przynależności do różnych wspólnot oraz modelowanie zachowań w stosunku do przedstawicieli innych narodowości i ich języków;
- współpraca z rodzicami/opiekunami uczniów i pokazywanie im specyfiki kształcenia kompetencji porozumiewania się w językach obcych na tym etapie edukacji.

Profil kompetencyjny ucznia

Profil kompetencyjny ucznia gimnazjum został opisany w Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla trzeciego i czwartego etapu edukacji. Zestaw poświadanych kompetencji językowych precyzują wymagania ogólne i szczegółowe podstawy programowej, opisane na dwóch poziomach: III.0 – dla uczniów rozpoczynających naukę danego języka obcego oraz III.1 – na podbudowie wymagań dla drugiego etapu edukacyjnego, dla uczniów kontynuujących naukę danego języka obcego. Obejmują one znajomość

środków językowych, rozumienie oraz tworzenie wypowiedzi, reagowanie na wypowiedzi oraz ich przetwarzanie odpowiadające poziomom biegłości językowej Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego od poziomu A1 (etap III.0) do poziomu A2 – A2+ (etap III.1).

Według tego systemu:

- osoba posługująca się językiem na poziomie A1 rozumie i potrafi stosować wyuczone, potoczne wyrażenia i budować bardzo proste wypowiedzi służące zaspokajaniu konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Jest w stanie zadawać pytania dotyczące życia prywatnego, miejsca zamieszkania, znajomych i posiadanych rzeczy oraz odpowiadać na podobne pytania. Potrafi prowadzić prostą rozmowę pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno i wyraźnie oraz jest gotowy służyć pomocą;
- osoba posługująca się językiem na A2 poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia związane z najistotniejszymi sprawami (np. podstawowe informacje dotyczące rozmówcy, jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w typowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i powtarzające się. Umie w prosty sposób opisywać środowisko z którego się wywodzi i bezpośrednie otoczenie, a także wypowiadać się w sposób bardzo prosty na tematy związane z najważniejszymi potrzebami.

Zgodnie z Polską Ramą Kwalifikacji bazą kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych (rozumienie, wyrażanie, interpretowanie pojęć, myśli i faktów) jest sprawność porozumiewania się w języku ojczystym. Na tej podstawie uczeń trzeciego etapu edukacji buduje własną kompetencję porozumiewania się w językach obcych.

W ujęciu operacyjnym kompetencje ucznia na trzecim etapie edukacji można przedstawić następująco:

Wiedza

- posiada odpowiedni zasób środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiający realizację pozostałych wymagań w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej Język obcy nowożytny odpowiednio dla poziomu III.0 i III.1;
- zna i rozumie struktury niezbyt złożonych wypowiedzi i zasady ich tworzenia (gramatyka, słownictwo, typy interakcji, konteksty stosowania języka);
- posiada podstawową wiedzę o krajach obszaru poznawanego języka, ich kulturze i cywilizacji;
- zna szeroki repertuar strategii uczenia się (interakcyjnych, kompensacyjnych, metajęzykowych);
- zna i rozumie najważniejsze elementy dziedzictwa narodowego, a także podstawowe zasady funkcjonowania wspólnot, do których należy, wynikające z wartości, do których te wspólnoty się odwołują;
- zna i rozumie najważniejsze elementy związane z zagadnieniem różnorodności i wielokulturowości.

Umiejętności

- rozumie proste, krótkie, umiarkowanie złożone wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne;
- tworzy i przedstawia niezbyt złożone wypowiedzi ustne i pisemne, różnicując ekspresję wypowiedzi odpowiednio do sytuacji;
- wyszukuje i przetwarza niezbyt złożone informacje w umiarkowanie złożonych tekstach;
- stara się formułować własne argumenty w mowie i piśmie w przekonujący sposób;

- w typowych sytuacjach komunikacyjnych reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji, ustnie lub w formie prostego tekstu;
- korzysta z różnych źródeł informacji w języku obcym, w tym również technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- korzysta z zasobów języka ojczystego i nabytych umiejętności w innym/innych językach obcych i wykorzystuje je w nauce kolejnego języka;
- wykorzystuje strategie pracy samodzielnej nad językiem, potrafi poddać refleksji efektywność stosowanych strategii uczenia się;
- dokonuje samooceny, potrafi analizować swoje mocne i słabsze strony w zakresie uczenia się języka obcego;
- współdziała w grupie, m.in. w pracach projektowych na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych;
- potrafi planować własny proces uczenia się, dobierając przy tym odpowiednie strategie (interakcyjne, kompensacyjne, metajęzykowe) oraz wykorzystując odpowiednie zasoby, w tym technologie informacyjno-komunikacyjne;
- potrafi obserwować swój sposób porozumiewania się i dostosowywać go do wymogów sytuacji;
- przestrzega zasad etyki oraz etykiety komunikowania się.

Postawy

- jest otwarty i ciekawy kontaktów z rówieśnikami z innych krajów, nie boi się podejmować ryzyko i przełamywać bariery językowe;
- posiada naturalną ciekawość innych krajów i kultur oraz świadomość podobieństw i różnic między językami;

- wykazuje pozytywną i otwartą postawę w zakresie prowadzenia konstruktywnego dialogu, a także używania języka w sposób pozytywny i odpowiedzialny;
- jest gotów do rozwiązywania niezbyt złożonych problemów we współdziałaniu w ramach grupy oraz angażowania się w sprawy publiczne w stopniu odpowiednim do pełnionych ról społecznych.

Opracowano na podstawie:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977);
- Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie, CODN, Warszawa 2001.
- [Polska Rama Kwalifikacji](#) [online, dostęp dn. 16.09.2016]; Ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji z dnia 22 grudnia 2015 (Dz. U. 2016 poz. 64); Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze ogólnym – poziomy 1-4 (Dz. U. 2016 poz. 520).

Profil kompetencyjny nauczyciela

Profil kompetencyjny nauczyciela rozwijającego u uczniów kompetencję porozumiewanie się w językach obcych na trzecim etapie kształcenia:

Wiedza

- wie i rozumie, na czym polega oraz w jakich działaniach i zachowaniach przejawia się kompetencja porozumiewanie się w językach obcych;
- zna i stosuje metody i formy pracy służące kształtowaniu kompetencji zarówno podczas lekcji, jak i w innych sytuacjach edukacyjnych i wychowawczych;
- zna i rozumie zasady pluralistycznych podejść do nauki języków i kultur (interkomprehensja oraz zintegrowane podejście dydaktyczne do uczenia się języków);

Umiejętności

- rozumie potrzebę kształtowania i wpływ kompetencji porozumiewanie się w językach obcych na przyszłe sukcesy życiowe i zawodowe uczniów;
- stosuje strategie i metody nauczania, które prowadzą do opanowania kompetencji przez uczniów;
- ustanawia i stosuje jasne zasady zachowania, umożliwiające tworzenie atmosfery zaufania, otwartości i wzajemnego szacunku oraz sam konsekwentnie ich przestrzega;
- indywidualizuje proces dydaktyczny oraz wspiera rozwój postawy autonomicznej ucznia w procesie uczenia się języka obcego;
- dba o rozwój indywidualnych strategii ucznia w procesie uczenia się języków obcych, potrafi wraz z uczniem poddać refleksji efektywność stosowanych strategii uczenia się i nauczania;

- wspiera uczniów w uczeniu się, jasno pokazując, w jakim kierunku zmierzają, a przy tym w sposób spójny odwołuje się do już nabytej przez nich wiedzy, umiejętności i postaw potrzebnych do dalszej pracy nad kompetencją;
- potrafi pokazać uczniom atrakcyjność posiadania kształtowanej kompetencji i jej wysoką jakość w różnych aspektach życia i pracy;
- stwarza uczniom okazje do włączania się w sprawy publiczne adekwatnie do możliwości związanych z wiekiem;
- organizuje pracę w sposób umożliwiający samodzielną naukę uczniów według określonego planu;
- zachęca uczniów w stosowaniu/do stosowania pluralistycznych podejść do nauki języków i kultur, takich jak interkomprehensja oraz zintegrowane podejście dydaktyczne do uczenia się języków.

Postawy

- jest otwarty na nowe koncepcje w nauczaniu i gotowy do zmiany stosowanych metod pracy w wyniku zdiagnozowanych problemów;
- ustawicznie doskonali swój warsztat pracy oraz własne umiejętności posługiwania się nauczonym językiem;
- współpracuje w zespole nauczycieli w realizacji wspólnych zadań i projektów, w tym projektów międzynarodowych, różnojęzycznych i międzykulturowych;
- podejmuje inicjatywy i działania służące otwieraniu się na inne kultury i języki;
- własną postawą modeluje przestrzeganie zasad właściwej kultury komunikowania się w różnych kontekstach, partnerskiego dialogu i współdziałania z uczniami.

Adresaci szkoleń

Pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych, doradcy metodyczni i trenerzy oświaty

Cel ogólny

Przygotowanie do procesowego wspomagania szkół w obszarze kompetencji kluczowej uczniów porozumiewanie się w językach obcych

Cele szczegółowe

Uczestnik szkolenia:

- charakteryzuje kompetencje kluczowe, rozumie ich rolę i znaczenie w procesie uczenia się przez całe życie oraz przygotowaniu uczniów do życia społecznego i funkcjonowania w dorosłym życiu;
- uzasadnia potrzebę rozwoju kompetencji porozumiewanie się w językach obcych i wpływ procesu uczenia się–nauczania na trzecim etapie edukacyjnym na ich kształtowanie;
- wskazuje metody i technik uczenia się/nauczania służące rozwijaniu kompetencji porozumiewanie się w językach obcych i określa warunki służące ich realizacji na trzecim etapie edukacyjnym;

- zna założenia kompleksowego wspomaganie szkół i zadania instytucji systemu wspomaganie;
- prowadzi wspomaganie szkoły/przedszkola w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów, wykorzystując wiedzę na temat metod i technik uczenia się/nauczania;
- organizuje pracę zespołową nauczycieli w celu kształtowania kompetencji kluczowych uczniów;
- określa swój potencjał zawodowy oraz planuje dalszy rozwój w roli osoby prowadzącej wspomaganie szkół/przedszkoli.

Tematy modułów

- I. Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia.
- II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji.
- III. Rozwój kompetencji porozumiewania się w językach obcych na trzecim etapie kształcenia.
- IV. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych.
- V. Kompetencje ogólne istotne w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych.
- VI. Językowe kompetencje komunikacyjne jako istotny element kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych, w tym budowania relacji z innymi ludźmi.
- VII. Środowisko przyjazne kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych.
- VIII. Wspomaganie pracy szkoły w zakresie kształtowania kompetencji porozumiewania się.
- IX. Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomaganie szkół.

Forma realizacji

Szkolenie blended learning

Czas trwania zajęć

Część stacjonarna – ok.70 godzin dydaktycznych, część e-learningowa – ok. 20 godzin

Liczebność grupy szkoleniowej

Około 20 osób

Treści szkolenia

Moduł I. Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- analizuje założenia kompleksowego wspomagania szkół i zadania instytucji systemu oświaty odpowiedzialnych za wspieranie szkół;

- wskazuje główne zadania osób zaangażowanych w proces wspomagania szkoły: specjaliści do spraw wspomagania, ekspertów, dyrektora szkoły, nauczycieli;
- planuje wykonanie zadania polegającego na organizacji i prowadzeniu wspomagania trzech szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści

- Założenia kompleksowego wspomagania szkół/przedszkoli.
- Etapy procesu wspomagania szkół/przedszkoli: diagnoza pracy szkoły, planowanie i realizacja działań służących poprawie jakości pracy szkoły, ocena procesu i efektów wspomagania.
- Zasady działania sieci współpracy i samokształcenia.
- Zadania placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych w zakresie wspomagania szkół/przedszkoli;
- Wymagania państwa wobec szkół i placówek oświatowych jako kierunek doskonalenia pracy szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.
- Znaczenie ewaluacji pracy szkoły (zewnętrznej i wewnętrznej) w diagnozie pracy szkoły.
- Zadania osób zaangażowanych w proces wspomagania: specjaliści ds. wspomagania, eksperta, dyrektora szkoły, nauczycieli oraz innych pracowników szkoły.
- Charakterystyka zadania uczestników szkolenia polegającego na wspomaganiu trzech szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne

- Hajdukiewicz M., Wysocka J. (red.), *Nauczyciel w szkole uczącej się. Informacje o nowym systemie wspomagania*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2015.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2015 r. poz. 1270).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 369).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 2016 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. z 2016 r. poz. 1591).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 198) oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw.
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2014 r. poz. 191).
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2015 r. poz. 2156 oraz z 2016 r. poz. 35, 64, 195, 668 i 1010).

[Więcej informacji dotyczących wspomagania szkół](#) na stronie Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Zalecane metody i techniki pracy

Metody podawcze: prezentacja, wykład, film.

Metody warsztatowe: praca w grupach (analiza studium przypadku), metaplan, world café, jigsaw.

Moduł II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- definiuje pojęcie kompetencji;
- charakteryzuje kompetencje kluczowe zgodnie z Zaleceniami Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie;
- wykazuje znaczenie kompetencji kluczowych dla przygotowania dzieci i młodzieży do dorosłego życia i funkcjonowania na rynku pracy;
- analizuje zapisy prawa oświatowego, które regulują kwestie związane z rozwijaniem kompetencji kluczowych uczniów;
- dowodzi ponadprzedmiotowego i interdyscyplinarnego charakteru kompetencji kluczowych;
- opisuje rolę szkoły w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści

- Kompetencja rozumiana jako wiedza, umiejętności i postawy.
- Kompetencje kluczowe w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego – definicje.
- Społeczne i cywilizacyjne przyczyny ustanowienia kompetencji kluczowych istotnych w procesie uczenia się przez całe życie,
- Kompetencje kluczowe a rozwój intelektualny i psychomotoryczny dziecka,
- Wpływ kompetencji kluczowych na sprawne funkcjonowanie dzieci w dorosłym życiu i na rynku pracy.
- Kompetencje kluczowe w zapisach podstawy programowej oraz wymaganiach państwa wobec szkół i placówek.
- Ponadprzedmiotowy charakter kompetencji kluczowych.
- Rola różnych podmiotów środowiska szkolnego w kształtowaniu kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży.
- Zadania osoby wspomagającej szkołę w procesie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne

- Komisja Europejska/EACEA/Eurydice, [*Rozwijanie kompetencji kluczowych w szkołach w Europie. Wyzwania i możliwości tworzenia polityki edukacyjnej Raport Eurydice*](#), Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2012 [online, dostęp dn. 30.08.2016].
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2012 r. poz. 977 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).

- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006).

Zalecane metody i techniki pracy

Metody podawcze: wykład, prezentacja.

Metody warsztatowe: praca w grupach (analiza dokumentów), dyskusja, quiz, piramida priorytetów.

Moduł III. Rozwój kompetencji porozumiewanie się w językach obcych na III etapie kształcenia

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- charakteryzuje istotne elementy kompetencji porozumiewanie się w językach obcych, adekwatnie do wieku uczniów na trzecim etapie edukacyjnym;
- określa rolę i znaczenie kompetencji porozumiewanie się w językach obcych w procesie przygotowania uczniów do życia społecznego i funkcjonowania na rynku pracy oraz uczenia się przez całe życie;
- opisuje poznawcze oraz społeczne uwarunkowania kształtowania kompetencji u uczniów na trzecim etapie edukacyjnym;

- wskazuje działania szkoły oraz środowiska lokalnego mające bezpośredni wpływ na efekty rozwijania tej kompetencji kluczowej u uczniów na trzecim etapie edukacyjnym;
- charakteryzuje zagadnienia dotyczące różnorodności i międzykulturowości, w tym podejścia pluralistyczne do języków i kultur: otwarcie na języki, podejście międzykulturowe, interkomprehensję i zintegrowane podejścia dydaktyczne do uczenia się języków.

Szczegółowe treści

- Istotne elementy definicji porozumiewania się w językach obcych kształtowane na trzecim etapie edukacyjnym:
 - sprawność porozumiewania się w języku ojczystym jako baza kompetencji porozumiewania się w językach obcych (rozumienie, wyrażanie, interpretowanie myśli, pojęć i faktów);
 - sprawność w zakresie posługiwania się językiem (słownictwo, gramatyka funkcjonalna, typy interakcji, konteksty posługiwania się językiem);
 - sprawność komunikacyjna i umiejętności mediacyjne, w tym komunikację niewerbalną i znaczenie mowy ciała w kontekście wybranych kultur i języków;
 - konwencje społeczne i konteksty kulturowe;
 - nastawienie do nauki języka (podejście do procesu uczenia się, ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej).
- Kompetencje ogólne i językowe kompetencje komunikacyjne według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego

- Znaczenie kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych na trzecim etapie edukacyjnym dla dalszych losów ucznia:
 - Na jakiej bazie budujemy? Kompetencje po zakończeniu szkoły podstawowej;
 - Do czego zmierzamy? Z czym uczeń powinien zakończyć kształtowanie kompetencji porozumiewania się w językach obcych po pierwszym i po drugim etapie edukacyjnym;
 - Jaka jest perspektywa? Znaczenie kompetencji porozumiewania się w językach obcych w dorosłym życiu i na rynku pracy.
- Kompetencja porozumiewania się w językach obcych w polskiej szkole w świetle badań edukacyjnych.
- Profil kompetencyjny ucznia i profil kompetencyjny nauczyciela na trzecim etapie edukacyjnym, w kontekście zapisów podstawy programowej, jako kierunki wspomagania szkół.
- Czynniki sprzyjające kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych, m.in.:
 - strategie nauczania, metody i formy pracy, odpowiednie dla trzeciego etapu kształcenia;
 - współpraca nauczycieli;
 - praca wychowawcza;
 - środki dydaktyczne, w tym narzędzia TIK, w procesie edukacji językowej.

Zasoby edukacyjne

- [Badanie European Survey on Language Competences](#) [online, dostęp dn. 17.06.2016].
- [Badanie uczenia się i nauczania języków obcych w gimnazjum](#) [online, dostęp dn. 18.06.2016].

- Candelier M., Schröder-Sura A., [Wspieranie rozwoju kompetencji różnojęzycznych i międzykulturowych w klasie szkolnej](#), „Języki Obce w Szkole”, 2013. [online, dostęp dn. 7.10.2016].
- *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Rozwoju Nauczycieli, Warszawa 2001.
- [Europejskie Portfolio Językowe: wszystkie wersje online dla różnych grup wiekowych wraz z przewodnikami do pobrania](#) [online, dostęp dn. 7.10.2016].
- [Nauczanie wielojęzyczne](#), „Języki Obce w Szkole”, nr 2/2015 [online, dostęp dn. 23.09.2016].
- Piotrowski K., Wojciechowska J. Ziółkowska B., [Rozwój nastolatka. Wczesna faza dorastania](#), [w:] Brzezińska A. I. (red.) *Niezbędnik Dobrego nauczyciela*, t. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014. [online, dostęp dn. 14.06.2016].
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze ogólnym – poziomy 1–4 (Dz. U. z 2016 r. poz. 520).
- [Rozwijanie sprawności produktywnych](#), „Języki Obce w Szkole”, nr 2/2016 [online, dostęp dn. 23.09.2016].
- [Rozwijanie sprawności receptywnych](#), „Języki Obce w Szkole”, nr 1/2016 [online, dostęp dn. 23.09.2016].
- Ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji z dnia 22 grudnia 2015 (Dz. U z 2016 r. poz. 64).

Zalecane metody i techniki pracy

Analiza aktów prawnych, dyskusja w grupach i na forum, profil szkoły.

Moduł IV. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- opisuje przebieg proces uczenia się;
- określa czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia się wynikające z najnowszej wiedzy i badań;
- uzasadnia znaczenie relacji między uczniem a nauczycielem w procesie uczenia się;
- identyfikuje czynniki związane z organizacją pracy szkoły, sprzyjające procesom uczenia się;
- wskazuje związek procesu uczenia się z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów;
- integruje wiedzę na temat uczenia się z wiedzą dotyczącą procesowego wspomaganiu szkół.

Szczegółowe treści

- Przebieg procesu uczenia się:
 - etapy procesu uczenia się: od nieświadomej niekompetencji do nieświadomej kompetencji;
 - rozwój prostych oraz złożonych umiejętności (np. na podstawie taksonomii celów wg. B. Blooma) jako warunek skutecznego nauczania.
- Czynniki wpływające na proces uczenia się:
 - podmiotowość ucznia w procesie uczenia się;

26

- znajomość metod i technik służących poznaniu własnych strategii uczenia się;
 - łączenie wiedzy (nowej z dotychczas posiadaną, wiedzy z różnych dziedzin), hierarchiczne porządkowanie wiedzy;
 - praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy i umiejętności w szkole oraz codziennym życiu;
 - wpływ motywacji i emocji na przebieg procesu uczenia się,
 - możliwości i ograniczenia ludzkich zdolności do przyswajania informacji.
- Środowiska edukacyjne sprzyjające uczeniu się:
 - relacje nauczyciel – uczeń;
 - praca zespołowa;
 - metody pracy nauczyciela;
 - indywidualizacja nauczania;
 - organizacja przestrzeni szkolnej.
 - Proces uczenia się drogą do kształtowania i rozwijania kompetencji kluczowych uczniów:
 - wiedza o przebiegu procesu uczeniu się jako podstawa do budowania skutecznej diagnozy pracy szkoły;
 - monitorowanie procesu uczenia się jako istotny element wdrażania zmian służących kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne

- Borek A., Domerecka B., [Dobrze zorganizowana aktywność i bierność](#), System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Dumont H., Istanc D. Benavides F., *Istota uczenia się. Wykorzystanie wyników badań w praktyce*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Hattie J., *Widoczne uczenie się dla nauczycieli*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Ligęza A., Franczak J., [Jak analizuje się wyniki egzaminów zewnętrznych w polskich szkołach? Raport z wyników ewaluacji zewnętrznej](#), System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Marzano R.J., *Sztuka i teoria skutecznego nauczania*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2012.
- Okoń W., *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 1998.
- Schaffer D.R., Kipp K., *Psychologia rozwoju. Od dziecka do dorosłości*, Harmonia, Gdańsk 2015.
- Taraszkiewicz M., Plewka Cz., *Uczymy się uczyć*, Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2010.
- Swat-Pawlicka M., Pawlicki A., [Analiza niektórych danych w związku z wymaganiem Uczniowie są aktywni](#), System Ewaluacji Oświaty [online dostęp dn.14.09.2016].
- Tędziągolska M., [W jaki sposób szkoła mówi, że warto się uczyć?](#), System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Rosenberg M., *Porozumienie bez przemocy*, Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza, Warszawa 2009.

Zalecane metody i techniki pracy

Metody podawcze: prezentacja, wykład.

Metody warsztatowe: stacje zadaniowe, dyskusja, 5Q, sześć myślowych kapeluszy.

Moduł V. Kompetencje ogólne istotne w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wymienia sposoby kształtowania u uczniów na trzecim etapie edukacji wiedzy o świecie, społeczeństwie i kulturze obszaru poznawanego języka oraz budowania świadomości różnorodności kulturowej;
- wskazuje obszary pracy szkoły pozwalające na tym etapie edukacyjnym kształtować u uczniów zdolność do podejmowania efektywnych działań w różnych obszarach życia;
- określa sposoby i metody budowania konstruktywnych relacji uczniów z ludźmi, którzy są innej narodowości lub wyrośli w innej kulturze;
- opisuje rolę uwarunkowań osobowościowych w procesie budowania u uczniów na trzecim etapie edukacji motywacji wewnętrznej, umiejętności planowania i organizowania własnej nauki oraz radzenia sobie z trudnościami;
- wspiera nauczycieli w obszarze budowania kompetencji ogólnych uczniów w kontekście rozwijania u uczniów kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

Szczegółowe treści

- Działania podejmowane w szkole w zakresie kształtowania kompetencji międzykulturowej:

- realizacja projektów, konkursów, festiwali, wycieczek mających na celu zapoznanie uczniów z podstawowymi faktami, symbolami i tradycjami własnego narodu oraz krajów nauczanego języka;
- angażowanie uczniów do współorganizowania Europejskiego Dnia Języków poprzez pokazy, prezentacje popularyzujące różne języki obce, naukę najczęściej używanych zwrotów w różnych językach, organizowanie zabaw i poznawanie kuchni innych narodów;
- wykorzystanie na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych rekwizytów, dostępnych oraz tworzonych przez uczniów materiałów, gier planszowych, quizów, konkursów, symulacji związanych z tematyką międzykulturową;
- zapoznanie z charakterystycznymi wytworami kultury i cywilizacji danego obszaru językowego;
- popularyzacja charakterystycznych dzieł literackich w wersji zdedykowanej (*easy readers*);
- przygotowanie uczniów do rozumienia wartości w różnych kontekstach kulturowo-społecznych poprzez analizę tekstów, dzieł plastycznych, muzycznych, filmowych oraz poznawanie wartości obecnych w różnych kulturach i wyznaniach itp.;
- wykorzystanie sposobów komunikacji w mediach społecznościowych (*np.* Instagram – hashtagi);
- współorganizowanie przez uczniów spotkań, wywiadów z obcokrajowcami mieszkającymi w okolicach szkoły, wystaw międzypokoleniowych i międzykulturowych;
- zapewnienie oferty zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania uczniów, dbałość o grupotwórcze działania w trakcie tych zajęć (*m.in.* integracja, praca zespołowa, wypracowywanie rytuałów grupowych);

- zachęcanie uczniów do angażowania się w projekty i wymianę partnerską ze szkołami z innych krajów, m.in. w ramach programu *e-Twinning*, międzynarodowej wymiany szkolnej, współpracy z międzynarodowymi wolontariuszami;
 - budowanie postawy etnorelatywizmu w wymiarze umożliwiającym akceptację różnic;
 - wdrażanie uczniów do stosowania strategii radzenia sobie z szokiem kulturowym i stresem w sytuacji zetknięcia się z „innością” obcej kultury;
 - organizacja zajęć dotyczących wzorców zachowań w różnych kulturach – wskazywanie ich źródeł i znaczenia w danej kulturze;
 - umożliwienie w środowiskach wielokulturowych organizacji świąt lub obchodzenia ważnych uroczystości zgodnie z tradycjami kraju pochodzenia uczniów.
- Działania nauczycieli w kierunku rozwijania autonomii ucznia w procesie nabywania kompetencji porozumiewania się w języku obcym:
 - wykorzystanie Europejskiego Portfolio Językowego w rozwijaniu motywacji wewnętrznej do uczenia się języków obcych, kształtowania umiejętności samooceny oraz stosowania własnych strategii uczenia się;
 - komunikowanie uczniom celów i kryteriów osiągnięcia celu w języku dla nich zrozumiałym, a także wdrażanie ich do samodzielnego określania celów i kryteriów uczenia się oraz odpowiedzialności za ich realizację, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów oraz zróżnicowania poziomu sprawności językowych;
 - zachęcanie do poszerzania wiedzy na temat własnych zainteresowań z wykorzystaniem internetowych źródeł obcojęzycznych oraz prezentowania jej na forum klasy;

- analiza programów nauczania, podręczników oraz procesu lekcyjnego pod kątem umożliwienia uczniom samodzielnego uczenia się według określonego planu, współpracy, samooceny i oceny koleżeńskiej;
 - wdrażanie uczniów do planowania własnej pracy i nauki w perspektywie dalszej edukacji oraz uczenia się przez całe życie.
- Wykorzystanie wiedzy dotyczącej kompetencji międzykulturowych i budowania autonomii ucznia w procesie wspomagania szkoły.

Zasoby edukacyjne

- Ambrosewicz–Jacobs J., [Tolerancja – jak uczyć siebie i innych](#), Biblioteka Willa Decjusza, Kraków 2003 [online, dostęp dn. 26.09.2016].
- Branka M., Cieślukowska D. (red.), *Edukacja antydyskryminacyjna. Podręcznik trenerski*, Kraków 2010.
- Brophy J., *Motywowanie uczniów do nauki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- [Europejskie Portfolio Językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów](#), Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2006 [online, dostęp dn. 26.09.2016].
- Karpińska-Musiał B., *Międzykulturowość w glottodydaktyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2015.
- Klimowicz A. (red.), *Edukacja międzykulturowa. Poradnik dla nauczyciela*, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2004.

- [Nauczanie wielojęzyczne](#), „Języki Obce w Szkole”, nr 2/2015 [online, dostęp dn. 23.09.2016].
- [Scenariusze zajęć nt. wielokulturowości i praw cudzoziemców](#), Helsińska Fundacja Praw Człowieka [online. Dostęp dn/ 23.09.2016].
- [Scenariusze zajęć nt. wielokulturowości i praw cudzoziemców](#), Helsińska Fundacja Praw Człowieka [online, dostęp dn. 23.09.2016].
Wilczyńska W., *Uczyć się czy być nauczonym? O autonomii w przyswajaniu języka obcego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- [Europejskie Centrum Języków Nowożytnych w Graz](#). Materiały dydaktyczne do pobrania i wykorzystania na lekcjach języków obcych w celu pogłębienia tematyki różnorodności i międzykulturowości [online, dostęp dn. 7.10.2016].

Zalecane metody i techniki pracy

Metody podawcze – prezentacja, wykład.

Metody warsztatowe – analiza pola, gwiazda pytań, wirujące plakaty, diagram ryby.

Moduł VI. Językowa kompetencja komunikacyjna jako istotny element kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych, w tym budowania relacji z innymi ludźmi

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wskazuje metody i techniki nauczania, które kształtują kompetencję porozumiewania się, odpowiednie dla uczniów na trzecim etapie edukacji;
- interpretuje, jakie znaczenie ma wykorzystanie czasu lekcyjnego oraz używanie nauczanego języka dla podnoszenia skuteczności pracy z uczniami w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się;
- wspiera nauczycieli w obszarze doskonalenia warsztatu pracy, związanego z rozwijaniem u uczniów językowej kompetencji komunikacyjnej;
- inicjuje współpracę nauczycieli w zakresie dzielenia się dobrymi praktykami, obserwacji koleżeńskich oraz udzielania sobie nawzajem konstruktywnych informacji zwrotnych.

Szczegółowe treści

- Prezentacja metod i technik efektywnych w kształtowaniu kompetencji porozumiewania się na trzecim etapie edukacyjnym: miniprojekty i projekty językowe, technika dramy, uczenie się poprzez nauczanie, lekcja odwrócona, symulacje i in.

- Koncentracja na osobie uczącego się a nowe zadania nauczyciela (efektywne zarządzanie zespołem klasowym, formułowanie instrukcji, wspieranie uczniów w realizacji zadań, udzielanie informacji zwrotnej).
- Planowanie systemowej pracy z wykorzystaniem poznanych metod i technik:
 - budowanie/modyfikacja planów pracy dydaktycznej w celu wzmocnienia działań prowadzących do osiągnięcia kompetencji (służących kształtowaniu kompetencji);
 - wskaźniki efektywnej lekcji języka obcego (proporcje czasu mówienia nauczyciela vs. ucznia, praca w grupach, w parach vs. lekcja frontalna, zadania motywujące do aktywności, komunikacji i współpracy);
 - formy i metody pracy zespołowej nauczycieli: prezentacja dobrej praktyki, uczestnictwo w sieciach współpracy i samokształcenia.
- Motywująca rola nowoczesnych technologii i mediów oraz nowe typy interakcji językowych (np. www.quizlet.com, www.easy-languages.org, wordsearchmaker.net, english-nook.blogspot.com i in.).
- Wspieranie nauczycieli w planowaniu rozwoju zawodowego służącego doskonaleniu umiejętności kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych:
 - analiza jakościowa przykładowych programów szkoleniowych dotyczących doskonalenia warsztatu pracy w zakresie kompetencji porozumiewania się (stypendia, staże, Erasmus+ itp.);
 - promowanie aktywności w stowarzyszeniach nauczycieli języków obcych;

- udział w szkoleniach organizowanych przez instytucje działające na rzecz podnoszenia jakości kształcenia języków obcych.
- Znaczenie wiedzy z zakresu językowej kompetencji komunikacyjnej dla osoby prowadzącej proces wspomaganie szkoły.

Zasoby edukacyjne

- Borek A., Domerecka B., [Dobrze zorganizowana aktywność i bierność](#), System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Dumont H., Istanc D. Benavides F., *Istota uczenia się. Wykorzystanie wyników badań w praktyce*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Grajkowski W., Ostrowska B., Poziomek U., [Podstawy programowe w zakresie przedmiotów przyrodniczych w wybranych krajach](#) Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Hattie J., *Widoczne uczenie się dla nauczycieli*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Ligęza A., Franczak J., [Jak analizuje się wyniki egzaminów zewnętrznych w polskich szkołach? Raport z wyników ewaluacji zewnętrznej](#), System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- Marzano R.J., *Sztuka i teoria skutecznego nauczania*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2012.
- Okoń W., *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 1998.
- Poziomek U., Marszał D., Skrobek A. M., Woźniak M., [Przyrodnicza edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. Poradnik](#), Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2016 [online, dostęp dn. 14.09.2016].

- Swat-Pawlicka M., Pawlicki A., [*Analiza niektórych danych w związku z wymaganiem Uczniowie są aktywni*](#), System Ewaluacji Oświaty [online dostęp dn.14.09.2016].
- Tędziagolska M., [*W jaki sposób szkoła mówi, że warto się uczyć?*](#), System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.09.2016].

Stowarzyszenia nauczycieli języków obcych w Polsce

- [International Association of Teachers of English as a Foreign Language IATEFL Poland](#) [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- [Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Niemieckiego](#) [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- [Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Francuskiego w Polsce PROF. EUROPE](#) [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- [Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli i Wykładowców Języka Rosyjskiego](#) [online, dostęp dn. 14.09.2016].
- [Polskie Towarzystwo Neofilologiczne](#) [online, dostęp dn. 14.09.2016].

Zalecane metody i techniki pracy

Metody podające – wykład.

Metody warsztatowe – dyskusja, giełda pomysłów, wymiana doświadczeń.

Moduł VII. Środowisko sprzyjające kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- rozumie rolę środowiska szkolnego w motywowaniu uczniów do rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych;
- wymienia elementy szkolnego klimatu społecznego, które wpływają na rozwijanie kompetencji porozumiewania się w językach obcych na trzecim etapie edukacyjnym;
- opisuje możliwości aranżowania przestrzeni szkolnej w sposób sprzyjający rozwijaniu wskazanej kompetencji;
- wskazuje sposoby indywidualizacji nauczania oraz dostosowania wymagań do potrzeb i możliwości uczniów trzeciego etapu edukacji;
- wspomaga szkołę w tworzeniu środowiska sprzyjającego rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych w gimnazjum.

Szczegółowe treści

- Tworzenie atmosfery sprzyjającej skutecznemu rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych uczniów na trzecim etapie edukacyjnym, np.:
 - kreowanie efektywnych sytuacji edukacyjnych i budowanie poczucia bezpieczeństwa uczniów;

- motywowanie uczniów do rozwijania własnej kompetencji komunikacyjnej poprzez udzielanie informacji zwrotnej i wspieranie uczniów w realizacji zadań;
- niwelowanie stresu jako czynnika zakłócającego procesy otwartego wyrażania myśli i odczuć;
- stosowanie oceniania osiągnięć uczniów sprzyjającego rozwijaniu kompetencji (m.in. strategii oceniania kształtującego);
- budowanie prawidłowych relacji uczeń – nauczyciel jako czynnika modelującego wzorce komunikacyjne, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia aktywnego słuchania oraz informacji zwrotnej;
- Współpraca z rodzicami w zakresie motywowania oraz kształtowania postaw tolerancji i otwartości wobec przedstawicieli innych narodów i kultur.
- Dostosowanie wymagań wobec uczniów do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych, w tym rozwijanie sześciu sprawności językowych: recepcji i produkcji ustnej ciągłej lub w interakcji, recepcji i produkcji pisemnej, mediacji i komunikacji niewerbalnej w zależności od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia, potrzeb oraz zainteresowań uczniów.
- Organizacja przestrzeni szkolnej i wyposażenie szkoły jako czynnik wpływający na rozwój kompetencji uczniów porozumiewanie się w językach obcych na trzecim etapie edukacyjnym:
 - aranżacja przestrzeni w klasie, która wspiera językową aktywność uczniów (np. ustawienie stolików w sposób stymulujący pracę w parach lub w grupach);

- wystrój i wyposażenie pracowni językowej jako miejsce kontaktu ucznia z „nośnikami” języka;
 - eksponowanie materiałów autentycznych stanowiących wytwory kultury danego obszaru językowego;
 - uwzględnienie działu językowego na szkolnej stronie www;
 - udostępnienie miejsca w szkole na plakaty, wystawy prac uczniowskich, fotografii z wakacji, wycieczek zagranicznych czy wyjazdów szkolnych;
 - wykorzystanie w procesie nauczania języków obcych tablic interaktywnych, nowoczesnych technologii, programów komputerowych, internetu oraz mediów społecznościowych.
- Rola osoby wspomagającej w tworzeniu środowiska sprzyjającego rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych na trzecim etapie edukacji.

Zasoby edukacyjne:

- Black P., Harrison Ch., Lee C., Marshall B., William D., *Jak oceniać, aby uczyć*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2006.
- Costa D. i in., *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, tłum. W. Martyniuk, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003.
- Czetwertyńska G., *Informacja zwrotna, czyli dialog ucznia z nauczycielem*, „Języki Obce w Szkole. O ocenianiu”, nr 6/2005, s. 20-22.

- [Europejskie Portfolio Językowe dla uczniów od 10 do 15 lat](#) [online, dostęp 14.09.2016].
- Harmin M., *Jak motywować uczniów do nauki*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Hattie J., *Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Janowska I., *Podejście zadaniowe do nauczania i uczenia się języków obcych. Na przykładzie języka polskiego jako obcego*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2011.
- Jaroszevska A., *Budowanie przyjaznego środowiska wspierającego efektywną naukę języków obcych. Poradnik nie tylko dla nauczycieli*, ORE, Warszawa 2014.
- Karpeta-Peć B., Peć J., *Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych III etapu edukacyjnego*, ORE, Warszawa 2014.
- Komorowska H., *Europejski system opisu kształcenia językowego w pracy nauczyciela*, „Języki Obce w Szkole. My w Europie”, nr 6/2003, s. 74-79.
- Komorowska H., *Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola – Ocena – Testowanie*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2002.
- Niemiec-Knaś, M., *Metoda projektów w nauczaniu języków obcych*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2011.
- [Ocenianie kompetencji językowych](#), „Języki Obce w Szkole”, nr 03/2015 [online, dostęp dn. 27.09.2016].

- Petty G., *Nowoczesne nauczanie. Praktyczne wskazówki i techniki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Sopot 2010.
- Sterna D., *Uczę (się) uczyć. Ocenianie kształtujące w praktyce*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2016.

Zalecane metody i techniki pracy

Metoda 5Q, kaskadowy model diagnozy (diagnoza pogłębiona), SWOT, giełda pomysłów, drzewo ambitnego celu.

Moduł VIII. Wspomaganie pracy szkoły w rozwoju kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- projektuje lub dostosowuje narzędzia diagnostyczne użyteczne w badaniu potrzeb rozwojowych szkoły;
- zna lokalną politykę oświatową oraz potrzeby grup zainteresowanych rozwijaniem kompetencji porozumiewania się w językach obcych;
- analizuje informacje niezbędne do formułowania celów rozwojowych oraz definiuje potrzeby szkoły na podstawie zebranych informacji;
- tworzy warunki przyjazne uczeniu się we współpracy, buduje pozytywne relacje i motywację uczestników procesu wspomagania;

- planuje działania ewaluacyjne, definiuje wskaźniki efektywności, formułuje wnioski i rekomendacje dotyczące dalszych działań wspomagających.

Szczegółowe treści

- Diagnoza pracy szkoły w obszarze kompetencji porozumiewania się w językach obcych:
 - źródła informacji i danych o efektach pracy szkoły w aspekcie kompetencji porozumiewania się i możliwości ich wykorzystania w procesie wspomagania;
 - wykorzystanie wyników badań ogólnopolskich w procesie diagnozy szkoły (nt. efektywności procesu nauczania języków obcych);
 - narzędzia diagnostyczne, np. kwestionariusze rozmów z uczniami, nauczycielami, rodzicami, schematy pracy grup fokusowych, kwestionariusze analizy raportów i dokumentacji szkolnej – tworzenie i dostosowanie;
 - warsztat diagnostyczno-rozwojowy elementem procesu diagnozy w obszarze kompetencji komunikowania się w językach obcych przez uczniów;
 - rola osoby wspomagającej na etapie diagnozy.
- Wykorzystanie informacji płynących z diagnozy do wytyczania kierunków działań i konstruowania celów.
- Planowanie działań szkoły na rzecz rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych związanych z:

- kształtowaniem kompetencji ogólnych powiązanych z kompetencjami językowymi;
 - kształtowaniem językowych kompetencji komunikacyjnych;
 - ze zmianą organizacji szkoły (w tym z tworzeniem oddziałów dwujęzycznych);
 - rozwojem kompetencji (doskonaleniem) nauczycieli;
 - rolą osoby wspomagającej na etapie planowania zmian.
- Wdrażanie zmian na etapie realizacji:
 - rola specjalistów i ekspertów w realizacji zaplanowanych działań;
 - praca zespołów nauczycielskich w procesie wdrażania zmian;
 - odpowiedzialność nauczycieli różnych przedmiotów za realizację działań związanych z kształtowaniem kompetencji porozumiewania się w językach obcych;
 - przekładanie doświadczeń szkoleniowych nauczycieli na codzienną praktykę szkolną;
 - utrwalanie zmiany oraz nabytych umiejętności;
 - monitorowanie wdrożenia – techniki uzyskiwania bieżącej informacji zwrotnej jako stały element działań wdrożeniowych;
 - wsparcie szkoły przez osobę wspomagającą na etapie wdrażania zmian.

- Podsumowanie działań realizowanych w szkole:
 - metody i narzędzia podsumowywania i ewaluacji procesu wspomagania;
 - wspólna ocena analiza wniosków i ocena efektów.
- Sieci współpracy i samokształcenia jako forma pracy pomocna w procesie wspomagania szkoły:
 - rola sieci przedmiotowych i problemowych;
 - metody pracy w sieci służące wspieraniu nauczycieli w kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

Zasoby edukacyjne

- [Informacje dotyczące zasad prowadzenia wspomagania szkół i organizowania sieci współpracy i samokształcenia wraz z materiałami szkoleniowymi](#), Ośrodek Rozwoju Edukacji
- Bridges, W., *Zarządzanie zmianami. Jak maksymalnie skorzystać na procesach przejściowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2008.
- Kotter, J., Rathgeber, H., Mueller, P., *Gdy góra lodowa topnieje. Wprowadzanie zmian w każdych okolicznościach*, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2008.
- Kordziński.J., *Nauczyciel – trener – coach*, Wolter Kluwer, Warszawa 2013.

- Szlęk A. (red.), [*Pakiet edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu Część 5. Analiza potrzeb Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji*](#) [online, dostęp dn. 10.09.2016].

Zalecane metody i techniki pracy

Mapa źródeł informacji, drzewko decyzyjne, analiza SWOT, rybi szkielet, procedura U, wyznaczanie celów metodą SMART, profil szkoły, planowanie z przyszłości, gwiazda pytań, harmonogram Gantta, bazy pytań kluczowych, koło priorytetów.

Moduł IX. Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomagania szkół

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- charakteryzuje kompetencje, które powinna rozwijać osoba odpowiedzialna za wspomaganie szkół;
- określa swoje mocne strony, które wykorzysta wspomagając szkoły;
- identyfikuje swoje deficyty, które utrudnią prowadzenie wspomagani szkół;
- wyznacza kierunek rozwoju zawodowego i przygotowuje plan działania.

Treści szczegółowe

- Kompetencje potrzebne do prowadzenia procesu wspomagania na czterech etapach:
 - pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły;
 - ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb szkoły;
 - zaplanowanie form wspomagania i ich realizację;

- ocenę przebiegu i efektów.
- Analiza własnych zasobów i ograniczeń, które mają wpływ na realizację wspomaganie:
 - stosunek do wspomaganie jako zadania (relacja ja – zadanie);
 - stosunek do innych osób zaangażowanych w proces wspomaganie (relacja ja – inni);
 - postrzeganie siebie jako osoby wspomagającej (relacja ja – ja).
- Zasoby zewnętrzne jako wsparcie dla osoby prowadzącej proces wspomaganie.
- Indywidualne cele rozwojowe oraz cele rozwojowe własnej instytucji.
- Plan rozwoju własnego w kontekście zadań stojących przed osobą prowadzącą wspomaganie szkół/przedszkoli.

Zasoby edukacyjne

- Boydell T., Leary M., Identyfikacja potrzeb szkoleniowych, Wolters Kluwer, Kraków 2006.
- Profil kompetencyjny osoby odpowiedzialnej za wspomaganie szkoły, [w:] Hajdukiewicz M. (red) [Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomaganie. Zeszyt 1. Założenia nowego systemu doskonalenia nauczycieli](#), Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa [online, dostęp dn. 16.09.16].
- [Materiały szkoleniowe – Letnia Akademia SORE](#) [online, dostęp dn. 16.09.16].
- [Materiały szkoleniowe – Zimowa Akademia SORE](#) [online, dostęp dn. 16.09.16].

Zalecane metody i techniki pracy

Metody warsztatowe: praca zespołowa, praca indywidualna (refleksja, autodiagnoza, planowanie), koło diagnostyczne, plan osobistego rozwoju.